

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia teksteille ja koskeva EU:n strategia”

(COM(2022) 141 final)

(2022/C 443/15)

Esittelijä: **Florian MARIN**

Yhteisesittelijä: **Antonello PEZZINI**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 2.5.2022
Oikeuserusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava elin	neuvoo-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset”
Hyväksyminen neuvoo-antavassa valiokunnassa	24.6.2022
Hyväksyminen täysistunnossa	14.7.2022
Täysistunnon numero	571
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	202/0/2

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Tekstiiliteollisuus voi edistää EU:n ympäristötavoitteiden saavuttamista, ja sen on otettava vastuu ympäristövaikutuksistaan. On löydettävä oikea tasapaino tekstiilien tuottajille aiheutuvien elinkaaren loppuvaiheen kustannusten ja alan kilpailukyyn välillä.

1.2 Jotta kiertotalouteen siirtymistä ja digitaalista siirtymää voidaan tukea, tekstiilialan ekosysteemi tarvitsee asianmukaisia ja joustavia toimenpiteitä, joissa otetaan huomioon sen erityispiirteet. Luovuuden ja kestävän innovoinnin on oltava erottamaton osa tekstiilistrategiaa.

1.3 Komitea kannattaa pitkälle meneviä vaatimuksia tekstiilituotteiden kierrätysastetta ja jalanjälkeä koskevista merkinnöistä, sillä tällaiset merkinnät voivat kannustaa kuluttajia valitsemaan kestävyysperiaatteiden mukaisia tuotteita ja asettamaan laadun määrän edelle, mutta tämä vaatii perusteellista vaikutustenarviointia ja laajaa tiedotuskampanjaa EU:n tasolla.

1.4 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) on huolissaan epäreiluista kilpailukäytännöistä ja kehottaa lisäämään tuontituotteiden markkinavalvontaa sekä parantamaan koordinoitua ja yhteistyötä kansallisten lainvalvontaviranomaisten kesken. Komitea peräänkuuluttaa toimenpiteitä, joilla voidaan varmistaa toimijoiden välinen tasapaino tekstiilialan toimitusketjuissa, ja suositaa, että otetaan käyttöön maailmanlaajuiset kestävyyttä koskevat parhaat menettelytavat, joiden yhteydessä noudatetaan täysin Euroopan standardointikomitean (CEN), Euroopan sähkötekniikan standardointikomitean (Cenelec) ja Euroopan telealan standardointilaitoksen (ETSI) teknisiä standardeja. Samalla se kuitenkin korostaa myös oikeutta terveyteen sekä ympäristönsuojelua.

1.5 Komitea pitää tarpeellisena vahvistaa nykyisiä ja tulevia kauppasopimuksia ja sisällyttää kehitysmaita koskevaan yleiseen tullietuusjärjestelmään sääntöjä kestävästä kehityksestä ja ihmisoikeuksien suojelusta.

1.6 Komitea olisi odottanut, että strategiassa painotetaan enemmän tekstiilialan sosiaalisia näkökohtia, sillä vihreän siirtymän on kuljettava käsi kädessä oikeudenmukaisen siirtymän kanssa. Olisikin valmisteltava uusia työmarkkinaosa-
puolten vuoropuheluun ja työehtosopimusneuvotteluihin liittyviä aloitteita.

1.7 Komitea korostaa, että investoinnit ja ohjelmat ovat tarpeen, jotta voidaan vahvistaa tarkastuslaitosten valmiuksia ja työmarkkinaosa-
puolten toiminnallisia valmiuksia valvoa maailmanlaajuisen sopimusten, perusoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien noudattamista. Koheesiorahastovarojen järkevän käytön on autettava vähentämään jäsenvaltioiden ja alueiden välisiä eroja.

1.8 ETSK katsoo, että jäsenvaltioille olisi annettava lisäapua rajatylittävään yhteistyöhön, markkinavalvontaan, tehokkaaseen tarkastustoimintaan ja yhdenmukaistettuihin standardeihin liittyen, ja peräänkuuluttaa ylikansallista seurantamenettelyä.

1.9 ETSK kannattaa kaikkia EU:ssa toimivia yrityksiä koskevia pakollisia huolellisuusvelvoitteita ja katsoo, että pk-yrityksiä pitäisi tukea erityisvoimin niiden noudattamisessa. Komitea kaipaa tiukkoja toimenpiteitä, joilla kielletään taloudelliset suhteet sellaisiin yhteisöihin, jotka käyttävät lapsityövoimaa tai eivät huolehdi säällisistä työoloista ja -ehdoista ILO:n keskeisten yleissopimusten mukaisesti.

1.10 Kun tekstiilialalle investoidaan EU:n varoja, hankkeiden rahoituskelpoisuuden olisi perustuttava myös sosiaalisiin ja ympäristöön liittyviin kriteereihin. ETSK kehottaa käynnistämään erityisen EU-aloitteen, jolla pyritään parantamaan alan sosiaaliturvaa, työoloja ja -ehtoja, työterveyttä ja -turvallisuutta sekä palkkoja ja jossa on mukana työmarkkinaosapuolia sekä EU:sta että sen ulkopuolelta.

1.11 Siirtyminen uusiin, ekologiseen suunnitteluun perustuviin kestäviin liiketoimintamalleihin edellyttää tehokasta toimintapolitiikkaa materiaalin ja suunnittelun, tuotannon ja jakelun, markkinoiden kehityksen, käytön ja uudelleenkäytön sekä keräyksen ja kierrätyksen suhteen. Lisäksi paikallisille tuottajille on tarjottava enemmän rahoitusmahdollisuuksia ja kannustimia, jotta ne voivat siirtyä tuotantoprosesseissaan laadukkaiden, kestävyysperiaatteiden mukaisten ja kierrätettävien tuotteiden valmistukseen.

1.12 Tulevassa laajennetun tuottajavastuun järjestelmässä olisi vääränlaisten kiertoprosessien sijaan kannustettava tekstiilien kuitukierrätykseen. Lisäksi kaikkien jäsenvaltioiden kaikille alueille, myös maaseutualueille, olisi perustettava riittävästi keräyspisteitä.

1.13 ETSK kehottaa käynnistämään jäsenvaltiokohtaisia kampanjoita tekstiilialan työllistymismahdollisuuksien tunnetuksi tekemiseksi ja perustamaan rahoitusohjelmia työvoiman täydennys- ja uudelleen koulutusta varten sekä toteuttamaan ammattikoulutus- ja oppisopimuskoulutusohjelmia.

1.14 Komitea kaipaa unioniin alakohtaisia ja yhdenmukaistettuja sosiaali- ja ympäristönäkökohtiin liittyviä sääntöjä julkisia hankintoja varten. Olisi perustettava eurooppalainen kolmikantakomitea, jossa ovat mukana työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ja jonka tehtävänä on seurata ja tukea sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien kriteerien soveltamista tekstiilialan hankintakäytäntöjen yhteydessä.

2. Kilpailukykyyn liittyviä näkökohtia

2.1 ETSK panee merkille komission tiedonannossa ⁽¹⁾ asetetut tavoitteet mutta katsoo, että asiakirjassa lähinnä vain tiedotetaan tarvittavista toimenpiteistä ja tulevista lainsäädäntötoimista, sitoumuksista ja delegoiduista säädöksistä sen sijaan, että esitettäisiin konkreettisia toimia, jotka tähtäisivät näihin tavoitteisiin ja edistäisivät niiden saavuttamista nimenomaan tekstiilialalla. Komitea olisi ollut valmis aloittamaan asiasta seikkaperäisemmän keskustelun ja odotti tällaista keskustelua erittäin kiinnostuneena. Se on kuitenkin hyvillään siitä, että tekstiilit on nostettu keskustelunaiheeksi ja katsoo, että ilmoitettujen 16 tulevan lainsäädäntöaloitteen tulisi olla johdonmukaisia, realistisia ja täytäntöönpanokelpoisia.

2.2 Tekstiilialan ekosysteemi koostuu erittäin monista eri osista, ja niillä kullakin on omat erityispiirteensä, jotka vaativat asianmukaisia ja mukautuvia toimenpiteitä. Jotta voidaan varmistaa tarkoituksenmukainen kestäväpohjainen digitalisaatio ja siirtymä kiertotalouteen, näitä erityispiirteitä on lähestyttävä riittävän porrastetusti eikä yleispätevän toimintamallin pohjalta. Ukrainan sota ja energiahintojen nousu ovat lisärasite, joka vaikuttaa alan tuottavuuteen ja suorituskykyyn.

2.3 Verkkokaupan nopea lisääntyminen on aiheuttanut tekstiilialan yrityksille kilpailukykyongelman, ja niillä on vaikeuksia pärjätä erityisesti suurista alustoista vastaan. Useissa eri jäsenvaltioissa ja kolmansissa maissa toimiviin yrityksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. ETSK katsoo, että digimarkkinoiden sääntely ja ylikansallinen seuranta ovat tarpeen ja että jäsenvaltioille olisi annettava lisäapua rajatylittävään yhteistyöhön, markkinavalvontaan, tehokkaaseen tarkastustoimintaan ja yhdenmukaistettuihin standardeihin liittyen.

⁽¹⁾ Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilejä koskeva EU:n strategia.

2.4 Ostopolitiikka, tuotemerkkien ja eri alihankkijoiden välinen suhde, suuret määrät ja alhaiset hinnat ovat tekijöitä, joilla on vaikutusta ihmisoikeusrikkomuksiin ja työntekijöiden oikeuksien loukkauksiin. Tuotemerkkien suuri vaikutusvalta toimitusketjuissa voi heikentää valmistajien pyrkimyksiä kunnioittaa työntekijöiden oikeuksia ja ihmisoikeuksia ja noudattaa ympäristöehtoja. ETSK peräänkuuluttaa toimenpiteitä, joilla voidaan varmistaa toimijoiden välinen tasapaino toimitusketjuissa. Lisäksi komitea suosittaa painokkaasti, että EU:n tekstiilistrategiassa ja kaikissa siihen liittyvissä tulevissa toimitusketjuissa otetaan asianmukaisesti huomioon pk-yritysten erityispiirteet ja että kaikkia toimenpiteitä edeltää ja niihin liitetään nimenomaan näitä näkökohtia koskeva vaikutustenarviointi.

2.5 ETSK on huolissaan epäreilusta kilpailukäytännöistä ja kehottaa lisäämään tuontituotteiden, etenkin kolmansista maista sisämarkkinoille saapuvien lopputuotteiden, markkinavalvontaa. Kansallisten lainvalvontaviranomaisten välistä koordinaatiota ja yhteistyötä on parannettava, jotta kuluttajille voidaan tarjota turvallisia ja vaatimustenmukaisia tuotteita.

2.6 ETSK toteaa, että tekstiilialan ekologista suunnittelua koskevissa vaatimuksissa on otettava suunnittelutekniikan tavanomaisten näkökohtien lisäksi huomioon paljon muutakin: tuotteiden kestäväpohjaisuus, kierrätettävyyden, korjattavuus ja uudelleenkäytettävyyden sekä kemikaalien käyttörajoitukset ja sosiaaliset oikeudet. Komitea huomauttaa, että on löydettävä tasapaino tekstiilien tuottajille aiheutuvien elinkaaren loppuvaiheen kustannusten ja alan kilpailukyyn välillä.

2.7 Vapaakauppasopimuksilla voidaan edistää ihmisarvoista työtä, oikeudenmukaisia toimitusketjuja ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua eri aloilla. Komitean mielestä on ehdottomasti tarpeen vahvistaa kauppaa ja kestävä kehitystä koskevia lukuja nykyisissä ja tulevissa kauppasopimuksissa ja sisällyttää kehitysmaita koskevaan yleiseen tullietuusjärjestelmään sääntöjä kestävästä kehityksestä ja ihmisoikeuksien suojelusta. Neuvotteluissa olisi tukeuduttava ennako- ja jälkiarviointeihin kaupan vaikutuksista ihmisoikeuksiin ja ympäristöön. Työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan olisi osallistuttava arviointeihin, ja arviointien olisi katettava pitkä ajanjakso kussakin yrityksessä.

2.8 Yhteisötalouden yritykset ja valtiovallasta riippumattomat organisaatiot olisi otettava strategiaan liittyvään toimintaan mukaan, ja niitä olisi tuettava. Ne voivat edistää merkittävästi tekstiilialan ekosysteemin ympäristötavoitteiden saavuttamista. Koska vaatetuotannossa käytettävällä muovilla on suuri merkitys, ETSK katsoo, että EU:n olisi ensiömuovin käytön vähentämiseksi harkittava veron asettamista synteettisille ensiökuiduille. Lisäksi korjaus-, jätteenkeräys-, valikointi- ja kierrätysprosesseissa olisi otettava huomioon teollisuuslaitosten sijainti, alueelliset ja geopolitiittiset tavoitteet sekä maaseudun kehittäminen.

3. Kestävyys, kiertotalous ja vihreä siirtymä

3.1 ETSK korostaa, että tuotteiden käyttöiän pidentämisestä on enemmän hyötyä kuin kierrätyksestä riippumatta siitä, miten siirtymäväylä kohti häiriönsietokyisempää, kestävämpää ja digitaalisempaa tekstiilialan ekosysteemiä kehittyi tulevaisuudessa. Komitea toteaa myös, että EU:hun on luotava todelliset uusioraaka-aineiden markkinat, ja katsoo, että unioni voi saavuttaa maailmanlaajuisen johtoaseman uusiotekstiilimateriaalien alalla, jos kierrätysvaatimuksia noudatetaan. Euroopan kiertotalouden sidosryhmäfoorumi⁽²⁾ voi antaa tähän oman panoksensa.

3.2 ETSK kannattaa velvoitetta parantaa jäljitettävyyttä ja avoimuutta sen suhteen, kuinka paljon suuret yritykset poistavat tuotteita käytöstä ja hävittävät niitä. Lisäksi komitea pyytää lainsäätäjiä tukemaan aloitetta siitä, että komissiolle annetaan valtuudet kieltää myymättä jääneiden tekstiilituotteiden hävittäminen ja tarvittaessa edistää tekstiilituotteiden lahjoittamista muita heikommassa asemassa oleville ryhmille tai hyväntekeväisyystoimintaa harjoittaville tahoille.

3.3 Tekstiilien nykyisestä suunnittelusta johtuvalla mikromuovisaasteella on merkittävä vaikutus ympäristöön. ETSK yhtyy komission päätelmään, jonka mukaan syynä ovat lähinnä nykyiset tuotantoprosessit ja erityisesti pikamuoti-ilmio.

⁽²⁾ Euroopan kiertotalouden sidosryhmäfoorumi.

3.4 ETSK toteaa, että yritykset tarvitsevat taloudellista tukea, jotta ne voivat ottaa käyttöön automatisoituja teknologioita uudelleenkäyttöön kelpaamattomien tekstiilien lajittelua varten. On myös tarpeen kehittää parempia kierrätyslaitoksia, ja tässä yhteydessä on pohdittava mm. paikallisten ja alueellisten kierrätys- ja lajittelukeskusten mahdollisuutta. Lisäksi vaatteiden korjaamiseen erikoistuneen infrastruktuurin, kuten myymälöiden ja liikkeiden, kehittämisen on oltava alan toimijoiden keskeinen tehtävä. Komitea on tähän liittyen tyytyväinen Euroopan vaatetus- ja tekstiilialan järjestön EURATEXin aloitteeseen perustaa Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuusalueiden läheisyyteen viisi tekstiilien kierrätyskeskusta (*ReHub*) teollisuuden tekstiilijätteen, tuotanto- ja myyntivaiheessa syntyvän ns. pre-consumer-tekstiilijätteen ja kotitalouksista peräisin olevan ns. post-consumer-tekstiilijätteen keräystä, lajittelua, käsittelyä ja kierrätystä varten. Komitea katsoo, että kierrätettyjä tuotteita koskevat tekniset, ekologist, sosiaaliset ja energiastandardit ovat tarpeen ja että ne olisi laadittava ja pantava täytäntöön ISO-järjestelmän puitteissa ja sisällytettävä kansainvälisiin kauppasopimuksiin.

3.5 ETSK on huolissaan siitä, että tekstiilijätettä voidaan viedä käytettyinä tuotteina maasta toiseen, ja katsoo, että asiaan on puututtava välittömästi EU:n tasolla. Kemikaalien käyttöä on valvottava tehokkain tarkastuksin arvoketjun kaikissa vaiheissa. Lisäksi ETSK kehottaa ottamaan käyttöön maailmanlaajuiset kestävyttä koskevat parhaat menettelytavat, joiden mukaisesti ostajien ja tuotemerkkien omistajien olisi tarkistettava, että CENin, Cenelecin ja ETSIn teknisiä standardeja noudatetaan ja vaadittava niiden noudattamista.

3.6 Komitea katsoo, että unionissa tarvitaan julkisiin hankintoihin sovellettavia alakohtaisia ja yhdenmukaistettuja sosiaali- ja ympäristönäkökohtiin liittyviä sääntöjä, joiden avulla helpotetaan rajatylittävää osallistumista ja edistetään tasapuolisten toimintaedellytysten luomista. Lopullisena tavoitteena on se, että kaikkialla EU:ssa on käytössä pakolliset, yhdenmukaistetut järjestelmät. Olisi perustettava eurooppalainen kolmikantakomitea, jossa ovat mukana työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ja jonka tehtävänä on seurata ja tukea sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien kriteerien soveltamista tekstiilialan hankintakäytäntöjen yhteydessä.

4. Kuluttajat ja digitalisaatio

4.1 ETSK kehottaa Euroopan komissiota laatimaan arvioinnin sisämarkkinoilla tuotettavien tai myytävien tekstiilien merkintöihin mahdollisesti tehtävien parannusten vaikutuksista. On varmistettava, että kuluttajilla on tasapuoliset mahdollisuudet saada tietoa korjattavuuspisteistä, jäljitettävyydestä ja digitaalisen merkin sisältämästä informaatiosta. Komitean mielestä tekstiilituotteiden kierrätysastetta ja jalanjälkeä koskevien pitkälle menevien merkintävaatimusten käyttöönotto voisi olla merkittävä kannustin, joka saisi kuluttajat valitsemaan kestäväpohjaisempia tuotteita.

4.2 ETSK katsoo, että EU:n tasolla toteutettava laaja tiedotuskampanja voi auttaa kansalaisia tekemään tietoon perustuvia kestäviä valintoja ja että kuluttajia olisi kannustettava asettamaan laatu määrän edelle. Tämä voitaisiin tehdä esimerkiksi niin, että kestävyysperiaatteiden mukaisiin ja niiden vastaisiin tuotteisiin sovellettaisiin sisämarkkinoilla erilaisia alv-kantoja.

4.3 Avoimet, yhteiset ja jaetut tiedot tuotteista, kierrätetyistä ja uudelleenkäytetyistä materiaaleista, tuotteiden hävittämisestä, tuotantoprosessissa käytetyistä kemikaaleista, tuotantoprosessin sosiaalisista ja työvoimaan kohdistuvista vaikutuksista sekä ympäristövaikutuksista toimitusketjun kaikkien yritysten osalta ovat tärkeitä toimitusketjujen seurannan kannalta. Lisäksi avointa tietoa koskevan kehyksen luominen ja kuluttajien, kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten vapaan tiedonsaannin varmistaminen on ratkaisevan tärkeää ekologisen ja sosiaalisen tilanteen parantamiseksi tekstiilialalla. ETSK katsoo, että kuluttajien digitaalinen lukutaito on otettava huomioon ja että tietosisältö olisi kohdennettava kaikille toimitusketjun sidosryhmille. Avoimen tiedon tarpeen ja teollisoikeuksien suojelun välillä on löydettävä oikea tasapaino.

4.4 ETSK on huolissaan siitä, että maailmanlaajuisesti alle 1 prosentti tekstiileistä kierrätetään uusiksi tekstiileiksi⁽³⁾, ja katsoo, että tulevassa laajennetun tuottajavastuun järjestelmässä olisi luotava oikeanlaiset kannustimet, joilla edistetään tekstiilien kuitukierrätystä vääränlaisten kierto- ja kierrätysprosessien, esimerkiksi kierrätetyistä muovipulloista valmistetun polyesterin käytön, sijaan.

5. Koulutus ja työolot ja -ehdot

5.1 Komitea huomauttaa, että tekstiilialan sosiaalisia näkökohtia olisi voitu käsitellä seikkaperäisemmin, ja se olisi toivonut, että aloitteita olisi esitetty useampia. Vihreän siirtymän on kuljettava käsi kädessä oikeudenmukaisen siirtymän kanssa, ja komitea on pettynyt siihen, että muista työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun ja työehtosopimusneuvotteluihin liittyvistä aloitteista ei ole ilmoitettu.

⁽³⁾ Euroopan komissio, Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilejä koskeva EU:n strategia.

5.2 Lisäarvon jakautuminen uudella, oikeudenmukaisella tavalla toimitusketjuissa ja entistä vastuullisemmat tuotteet edellyttävät työehtosopimusneuvottelujen aseman vahvistamista, epätyypillisten työsuhteiden vähentämistä ja työolojen ja -ehtojen asianmukaista valvontaa. Tekstiilialan siirtyessä kestävyysperiaatteiden mukaiseen tuotantoon ja digitaaliteknoologiaan tarvitaan kipeästi ammattitaitoista työvoimaa. Aiempiin vuosiin verrattuna alan tarpeet ovat muuttumassa keskitason ja korkean osaamistason työntekijöiden suuntaan.

5.3 Tekstiiliala kärsii vakavasta työvoiman ikääntymisongelmasta, eikä nuori sukupolvi pidä alan työpaikkoja houkuttelevina. Suurin osa tekstiilityöntekijöistä on naisia, mikä lisää ekosysteemiin kohdistuvaa sosiaalista painetta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä maaseutunäkökohtiin, pienviljelijöihin ja näiden rooliin globaaleissa toimitusketjuissa. Komitea kehottaa käynnistämään kaikissa jäsenvaltioissa erityisiä kampanjoita tekstiilialan työllistymismahdollisuuksien tunnetuksi tekemiseksi, perustamaan rahoitusohjelmia nykyisen työvoiman täydennys- ja uudelleen koulutusta varten sekä toteuttamaan kaikissa jäsenvaltioissa ammattikoulutus- ja oppisopimuskoulutusohjelmia, jotta alalle saadaan luotua laadukkaita työpaikkoja. Rahoituslaitosten olisi sisällytettävä soveltamiinsa suorituskyvyvaatimuksiin sosiaalisia kriteereitä ja asetettava ne sopimuksissa rahoituksen saannin ehdoksi.

5.4 Työntekijöiden oikeuksien ja työehtojen rikkominen (epävarmat työsuhteet, nälkäpalkat, puutteellinen työterveys- ja -turvallisuus ja pakkotyö) on edelleen ongelma, ja erilaiset vapaaehtoisuuteen pohjautuvat aloitteet (sosiaalinäkökohtiin keskittyvät tarkastukset, maailmanlaajuiset sopimukset ja käytännösäännöt) ovat osoittautuneet riittämättömiksi. ETSK pitää suotavana kehittää ja vahvistaa tarkastuslaitosten valmiuksia, huolehtia tarkastusmenetelmien ja -kriteerien johdonmukaisuudesta ja lähentämisestä, tarjota tarkastajille koulutusta ja tehdä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä EU:ssa että sen ulkopuolella. Investoinnit, joiden avulla parannetaan työmarkkinaosapuolten toiminnallisia valmiuksia valvoa maailmanlaajuisen sopimusten, perusoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien noudattamista, ovat erittäin tärkeitä. Koheesiorahastovaroja on käytettävä järkevästi jäsenvaltioiden ja alueiden välisten erojen vähentämiseen.

5.5 Koska arvoketjut ovat hyvin monimutkaisia ja hajanaisia, siirtyminen kohti kestävyttä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta edellyttää lisäksi täydentäviä lähestymistapoja. Epäsymmetriset valtasuhteet ja epäreilut kilpailukäytännöt ovat avanneet mahdollisuuksia työntekijöiden hyväksikäytölle ja ympäristön kestokyvyn rajoista piittaamattomalle tuotantomallille. ETSK katsoo, että EU:n tasolle ja kuhunkin jäsenvaltioon tarvitaan valitusmekanismi, jossa järjestäytyneet kansalaisyhteiskunta on mukana, jotta voidaan varmistaa tekstiilistrategian asianmukainen täytäntöönpano sekä ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien kunnioittaminen ja ympäristöehtojen noudattaminen ja siten välttää työntekijöiden nöyryyttävältä hyväksikäytöltä.

5.6 ETSK on tyytyväinen äskettäin julkaistuun ehdotukseen direktiiviksi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta (*) ja katsoo, että kaikkiin EU:ssa toimiviin yrityksiin sovellettavat pakolliset huolellisuusvelvoitteet ovat tarpeen ja että pk-yrityksiä pitäisi tukea erityistoimin niiden noudattamisessa. Komitea kaipaa tiukkoja toimenpiteitä, joilla kielletään taloudelliset suhteet sellaisiin yhteisöihin, jotka käyttävät lapsityövoimaa tai eivät huolehdi säällisistä työoloista ja -ehdoista ILO:n keskeisten yleissopimusten mukaisesti. Lisäksi komitea kiinnittää huomiota ammattiyhdistystoiminnan nykyisiin rajoituksiin eräissä maissa ja katsoo, että ne ovat johtaneet muun muassa työtapaturmiin, ankariin ja epäinhimillisiin työoloihin ja -ehtoihin, ainoastaan minimitoimeentulon mahdollistaviin palkkoihin ja perussuojavarusteiden puutteeseen.

5.7 Yhdistymisvapaus, oikeus perustaa ammattiyhdistys tai liittyä siihen sekä kollektiivinen neuvottelu-oikeus eivät saisi muodostua esteiksi tekstiilialan työntekijöiden kannalta. Kun tekstiilialalle investoidaan EU:n varoja unionitasolla, hankkeiden rahoituskelpoisuuden arvioinnin olisi perustuttava myös sosiaalisiin ja ympäristöön liittyviin kriteereihin. Tekstiilialan erityispiirteiden vuoksi ETSK kehottaa käynnistämään erityisen, pelkästään tekstiilialaan keskittyvän EU-aloitteen, jolla pyritään parantamaan sosiaaliturvaa, työoloja ja -ehtoja, työterveyttä ja -turvallisuutta sekä palkkoja ja jossa on mukana työmarkkinaosapuolia sekä EU:sta että sen ulkopuolelta.

6. Rahoitus ja investoinnit

6.1 Komitea katsoo, että Euroopan tekstiilialan kilpailukyvyä vahvistaminen ja hiilijalanjäljen pienentäminen edellyttävät yhdenmukaista ja vuorovaikutteista tuote politiikkaa sekä vahvempaa sääntelyä, tehokkaampia markkinavälineitä ja kannustimia, uusia standardeja ja asianmukaisten tietojen antamista kuluttajille, valmistajille ja muille sidosryhmille. Hiilirajamekanismin avulla voidaan vähentää hiilivuodon riskiä ja varmistaa, että ympäristöjalanjälki otetaan tuontihinnassa kokonaan huomioon.

(*) Ehdotus direktiiviksi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta liitteinen.

6.2 Siirtyminen uusiin, kestäviin liiketoimintamalleihin edellyttää tehokasta materiaaleja ja suunnittelua, tuotantoa ja jakelua, markkinoiden kehitystä, käyttöä ja uudelleenkäyttöä sekä keräystä ja kierrätystä koskevaa toimintapolitiikkaa, ja lisäksi paikallisille tuottajille on tarjottava enemmän rahoitusmahdollisuuksia ja kannustimia tuotantoprosessien muuttamiseksi, uusien teknologioiden tutkimiseksi ja käyttöön ottamiseksi, kestävän jätehuoltopolitiikan omaksumiseksi ja saatavilla olevan suuren tietomäärän hyödyntämiseksi samalla kun edistetään kulttuurista luovuutta. ETSK tunnustaa luovien tekstiilialojen roolin sellaisten innovatiivisten ratkaisujen kehittämisessä, jotka vaikuttavat myönteisesti muihin aloihin ja auttavat parantamaan Euroopan kilpailukykyä.

6.3 Ilmastositoumuksia on noudatettava toimitusketjun tasolla, sillä tuotemerkit eivät omista tehtaita, joissa tuotteet valmistetaan. Kannustimia olisi tarjottava myös sellaisille yrityksille, jotka ovat ilmastonutraaleja ja käyttävät pelkästään uusiutuvaa energiaa. NextGenerationEU-välineen kohdennettujen varojen täysimääräinen hyödyntäminen voi auttaa turvaamaan strategiset investoinnit, talouskasvun sekä vaurauden ja työpaikkojen luomisen erityisesti pk-yritysten osalta.

6.4 Tekstiiliala tarvitsee yhteiset eurooppalaiset puitteet ja rahoitustukea kyetäkseen tuottamaan laadukkaita, kestäviä ja kierrätettäviä tuotteita. Nämä tarpeet voidaan täyttää investoimalla voimakkaasti tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä laajoihin eurooppalaisiin ohjelmiin, joilla rahoitetaan ja tuetaan suurten yritysten ja pk-yritysten välistä yhteistyötä ja joissa työmarkkinaosapuolet, tiedeyhteisö ja muut sidosryhmät ovat suoraan mukana.

6.5 Laajennettua tuottajavastuuta koskevan järjestelmän käyttöönoton yhteydessä on myös perustettava riittävästi keräyspisteitä kaikkien jäsenvaltioiden kaikille alueille, myös maaseutualueille. ETSK kehottaa toteuttamaan nimenomaan pk-yrityksille suunnattuja erityistoimenpiteitä, jotta voidaan paitsi parantaa mahdollisuuksia taata jäljitettävyyttä ja avoimuus toimitusketjun tasolla myös huolehtia asianmukaisista yhteyksistä valmistajiin. Tässä yhteydessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota mikroyrityksiin ja pienyrityksiin.

Bryssel 14. heinäkuuta 2022.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Christa SCHWENG
